

Ni prava prižnica

V našem listu smo prav na tem mestu že pisali, da je Deželno upravno sodišče v Trstu sredi prejšnjega meseca sprejelo priživ sekcijских tajnikov Slovenske skupnosti iz vseh petih okoliških občin na Tržaškem in odredilo, naj se začasno ne izvaja odlok tržaškega prefekta o razpisu volitev za novi pokrajinski svet v Trstu. Volitve so že bile določene za drugo polovico oktobra, a so bile zaradi tega sklepa odložene za nedoločen čas.

Te dni nam je odvetnik Peter Močnik, ki zastopa že omenjeno peterico, izročil prepis obeh sklepov upravnega sodišča. Priznati moramo, da je njuno branje izredno zanimivo in tudi poučno.

Prav v času, ko nekateri krogi večinskega naroda s pisano in govorjeno besedo na dolgo in široko delijo nauke mladi Sloveniji, kakšna naj bo njena zakonodaja, če naj jo demokratični Zahod ima za zrelo za vstop v Evropo, se na Tržaškem (torej v Italiji) skoraj že tri desetletja voli pomembno javnopravno telo — pokrajinski svet — v okoliščinah, ki so v pravnem pogledu zelo sumljive. Da je to res, ne trdimo mi, ki bi lahko bili pristranski, ampak najvišja pristojna sodna oblast v Furlaniji Julijski krajini.

Ta je namreč najprej ugotovila, kako vlagatelj priziva upravičeno trdijo, da so odloki vladnega komisarja oziroma tržaškega prefekta, ki zadevajo volilne predpise za pokrajinski svet, nezakoniti. V nasprotju z republiško ustavo naj bi bil že prvi ustrezni odlok vladnega komisarja Palamare z dne 24.3.1956, na katerega pa se sklicujejo vsi ostali odloki. Komisar Palamara ni raztegnil italijanskega volilnega zakona za izvolitev pokrajinskega sveta v celoti, ampak ga je po svoje prikoval v gotovo zelo kočljivo ter izredno važni točki. Njegov odlok namreč tepta po vsej državi veljavno načelo, po katerem nobena občina v pokrajini ne more imeti nad polovico volilnih okrožij. Če upoštevamo, da gre za tako imenovano uninominalna okrožja, kar pomeni, da

DRAGO LEGIŠA

Zgodovinsko srečanje v Bocnu

Ustanovljena fronta manjšinskih političnih strank

V Bocnu je bilo v petek, 18. t.m., srečanje, ki gotovo pojde v zgodovino. Na pobudo Južnotirolske ljudske stranke (Südtiroler Volkspartei) so se zbrali predstavniki manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj ter sklenili ustanoviti posebno zvezo. Poleg predstavnikov zdaleč najmočnejše manjšinske stranke v Italiji, kakršna je SVP, so se srečanja udeležili predstavniki Slovenske skupnosti iz Furlanije-Juljske krajine, Union Valdôtaine iz Doline Aosta in Tridentinsko-tirolske avtonomistične stranke.

Zanimivo je, da je bila pobudnik tega zasedanja Južnotirolska ljudska stranka, ki je doslej na volitvah in tudi drugače vedno nastopala sama ali v povezavi s Krščansko demokracijo oz. Ljudsko stranko. Za Slovensko skupnost pa takšni stiki niso novost, saj je doslej že sodelovala z drugimi manjšinskimi in avtonomističnimi gibanji na vsedravnih in evropskih volitvah.

Pri sestavljanju skupnega dokumenta je bilo doseženo popolno soglasje, saj so predstavniki posameznih narodnostnih skupnosti takoj ugotovili, da imajo veliko stičnih točk in skupnih pogledov. Slovensko skupnost so v Bocnu zastopali deželni predsednik Marjan Terpin, deželni tajnik Martin Breclj in dr. Andrej Bratuž, ki je v strankinem vodstvu odgovoren za stike z drugimi manjšinami. Izdelani skupni dokument so predstavili še isti dan na tiskovni konferenci. Zanj je med časnikarji raznih javnih občil vladalo veliko zanimanje, saj se je pogovora s predstavniki manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj udeležilo nad 40 poročevalcev.

Skupna izjava se takole glasi: Predstavniki manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj, ki se prepoznavamo v načelih federalizma, samoodločbe narodov in polnega spoštovanja človekovih pravic,

potem ko smo v poglobljeni razpravi ugotovili, da sedanji italijanski politični položaj označujejo avtoritaristične, centralistične in nacionalistične težnje, ki so v navzkrižju z načeli varovanja manjšin in krajevnih avtonomij,

menimo, da so potrebni skupni politični naporji manjšin na vseh institucionalnih ravneh za čedalje učinkovitejšo zaščito in razvoj manjšin na ozemlju italijanske države, kakor tudi za učinkovitejšo zagovarjanje pravic manjšin na evropski ravni.

V tej perspektivi soglašamo v potrebi:

- da se osnuje politična koordinacija za pripravo skupnih akcij za zaščito pravic posameznih skupnosti in za uveljavljanje političnih projektov skupnega interesa;

- da se usmerijo vse razpoložljive sile v pospeševanje rojstva federalističnega sistema v Italiji, ki naj varuje, utrdi in ovrednoti etnične in jezikovne manjšine, in sicer s tem, da jim podeli posebne naloge, pravice in sredstva ob spoštovanju načela subsidiarnosti;

- da bomo pospeševali izmenjavo o problemih posameznih manjšin, tako da bi vsak čas imeli na razpolago natančno sliko o celotnem položaju;

- da si bomo nudili vzajemno podporo in solidarnost pri uveljavljanju zahtev, ki jih postavlja vsaka izmed

skupnosti v okviru prizadevanj za skupne cilje, se pravi za polno uveljavitev vseh pravic, ki jih predpostavlja učinkovita zaščita manjšin;

- da pride do koordinacije delovanja izvoljenih predstavnikov na vseh ravneh, tako da bi to delovanje postalo učinkovitejše, kakor tudi da bi bilo v službi vseh tistih etničnih in jezikovnih skupin, ki ne razpolagajo s svojimi predstavniki v institucijah;

- da bomo pospeševali sodelovanje z ostalimi etničnimi in jezikovnimi manjšinami v Evropi z vzpostavljanjem političnih stikov in izvajanjem skupnih akcij na vseh pristojnih mednarodnih forumih, kakor tudi s podpiranjem prizadevanj za oblikovanje Evropske ustave ter mednarodnih konvencij, v katerih bi lahko prišli do izraza evropsko manjšinsko pravo in zakonodaja za zaščito etničnih in jezikovnih manjšin.

Partito autonomista
trentino tirolese
Slovenska skupnost
Südtiroler Volkspartei
Union Valdôtaine

Novi prostori zavoda za poklicno izobraževanje

Ob dijaškem domu v Trstu so prejšnji teden odprli nov sedež Slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje, ki bo odslej deloval v lepem, neoklasičnem poslopju. Na otvoritvi sta govorila tudi predsednik zavoda Branko Jazbec in ravnateljica Tamara Blažina. Ob tej priložnosti je bila predstavljena tudi zanimiva študija Norine Bogatec, raziskovalke pri zavodu Slori, o izobrazbeni in zaposlitveni strukturi slovenske generacije, ki je obvezno šolanje zaključila leta 1979.

Na sliki: pročelje novega sedeža SDZPI

(foto Kroma)

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 24. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Vojna vojnil«; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 10.30 Intermez-zo. Erik Satie: »Sokrat«, simfonična drama v treh dejanjih; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.30 Kantavtorji in šansonjeji.

■ PETEK, 25. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Kaj sanja naš Peter, ko spi?« (Vera Poljšak); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 26. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Filmi na ekranih; 10.00 Poročila; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Reziej); 12.30 Glasba za vse okuse; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tu 362875. Z vami kramlja Sergej Verč; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Mala scena. Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka.

■ NEDELJA, 27. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Goli cesar« (Zarko Petan); 10.30 Veselo po domače; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Mala scena. Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka; 15.00 Krajevne stvarnosti; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditev.

■ PONEDELJEK, 28. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj; dr. Slavko Tuta; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka '94; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Škrat Čevljerad« (Piše Majda Mihačič); 14.45 Podoba goriškega otroka; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Znanstvene raziskave: Etnonacionalizem; 18.40 Za smeh in dobro voljo.

■ TOREK, 29. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Politično udejstvovanje dr. Ivana Marije Čoka; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka '94; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Mira Ceti: »Vražji trileček« — radijska igra.

■ SREDA, 30. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obzornik; 9.10 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka '94; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Literarne podobe: Prosojni kelih poezije (Irena Žerjal).

Za ohranitev dežel s posebnim statutom

Predsednica deželne vlade Furlanije Julijske krajine dr. Alessandra Guerra je prejšnji teden z nastopom v deželni zbornici neposredno posegla v zelo aktualno razpravo. Kot politična pripadnica Severne lige je očitno imela za potrebno, da je javnosti obrazložila svoje stališče o vprašanju preosnove države. Ta problem je namreč v zadnjem času predmet največje pozornosti. Stranka, kateri pripada predsednica Guerra, je na začetku tega meseca na zboru v Genovi uradno predstavila ustrezen načrt, ki med drugim predvideva za vso državno ozemlje devet tako imenovanih »makroregij«, v eno teh pa bi poleg Veneta in Tridentinsko Južnega Tirola spadala še Furlanija Julijska krajina. To naj bi v bistvu bil srž federalizma, ki je glavna in temeljna programska točka Severne lige.

Predsednica se je predvsem potrudila, da je popravila zelo neprijeten vtis, ki je nastal, potem ko je minister Speroni v Genovi obrazložil načrt o federalni ureditvi države, pri čemer je bil kratkomalo zamolčan obstoj avtonomnih dežel s posebnim statutom. Kdor je poslušal izvajanja v Genovi, je razumel, da Severna liga teh stvarnosti kratkomalo ne upošteva. Gospa Guerra pa je dejala, da je treba avtonomne dežele s posebnim statutom ohraniti, kar velja zlasti za Furlanijo Julijsko krajino. Njena posebnost obstaja v tem, je dejala predsednica, da se nahaja ob državni meji, da živi v njej slovenska narodna manjšina in da ima neposredne stike z italijansko manjšino v Sloveniji in Hrvaški. Te tri stvarnosti so odločilne, da lahko o Furlaniji Julijski krajini govorimo kot posebni avtonomni deželi.

Ni prava prižnica

je v vsakem izvoljen kandidat, ki prejme največ glasov, se upravičeno vprašamo, zakaj in čemu je bilo v tržaški občini do zdaj vedno izvoljenih zdaleč največ pokrajinskih svetovalcev kot v vseh petih okoliških občinah.

Odgovor na to vprašanje nam daje samo upravno sodišče. Pravi namreč, da sekcijski tajniki Slovenske skupnosti upravičeno trdijo, da je vladni komisar Palamara tako ravnal iz »etničnih in političnih razlogov«. Vlagatelj priziva v tej zvezi opozarjajo, da so v vseh okoliških občinah, razen v miljski, volivci po narodnosti povečini Slovenci. Ti bi imeli gotovo veliko več svojih pokrajinskih svetovalcev, če bi komisar Palamara raztegnil pokrajinski volilni zakon brez omenjene spremembe. V miljski občini pa so volivci povečini levčarji, katerih predstavniki pa očitno niso bili zaželeni v pokrajinskem svetu. Vladni komisar naj bi zato zagrešil hudo diskriminacijo, kar je v kričnem nasprotju zlasti s členom 3 republiške ustave.

Deželno upravno sodišče je zato začasno prekinilo izvajanje vseh ukrepov v zvezi s pokrajinskimi volitvami ter naprosilo ustavno sodišče, naj se izreče o zakonitosti Palamarovega odloka, ker ne upošteva načela, po katerem tržaška občina ne more imeti 21 pokrajinskih svetovalcev in vseh ostalih pet občin v okolici pa le tri.

Prižnica, s katere se drugim, zlasti sosedni Sloveniji, delijo nauki, gotovo ni najbolj primer-na. Slovenski skupnosti pa gre vsekakor priznanje, da je na pristojnem mestu sprožila tako pomembno vprašanje. To je pravo politično delo.

Harmoniziran opis blaga in sistem označevanja

Center marketing International, Vošnjakova 5, Ljubljana je v drugi polovici letošnjega (1994) leta izdal in založil praktično publikacijo z naslovom »Harmoniziran opis blaga in sistem označevanja«. Omenjeni založbi velja posebno priznanje, da nas sproti seznanja z najnovejšimi rezultati posameznih sej Komisije.

V tej publikaciji, ki obsega 108 strani, je na primer v tabeli št. I prikazana korelacija verzije HS iz leta 1996 z verzijo iz leta 1992. Na prvi pogled se bo marsikdo vprašal, kakšna je ta primerjava »iz leta 1996«, če sploh še nismo obrnili koledarja s tem datumom. Dejstvo je v tem, da je za leto 1996 že predvidena ustrezna verzija HS.

Ravno tako je zanimiva tabela št. II, ki prikazuje korelacijo verzije iz leta 1992 z verzijo iz leta 1996. Omenjene tabele so prikazane pregledno, z ustreznimi označbami. Tabela št. II, ki usklajuje verzijo HS iz leta 1996 na osnovi verzije iz leta 1992, predstavlja le mehanski prenos tabele št. I in zato v njej ni pripomb.

dr. Gabrijel Devetak

Ssk o skupnem zastopstvu Enotnost ne bi smela biti zgolj fasadna

Dosedanja srečanja za oblikovanje novega skupnega predstavništva Slovencev v Italiji so pokazala, da med sodelujočimi komponentami ni nepremostljivih razlik, bodisi kar zadeva dolgoročno rešitev bodisi kar zadeva prehodno rešitev vprašanja, ki je predmet pogovorov, piše v tiskovnem poročilu Slovenske skupnosti.

»O dolgoročni rešitvi so vsi udeleženci pogovorov objavili svoje pisne predloge. Iz njih je razvidno, da se vsi načelno strinjajo s temeljno idejo, da bi bodoče udeleženo predstavništvo moralo imeti široko demokratično legitimacijo, kar pomeni, da bi moralo biti neposreden izraz širših volitev. Različna mnenja pa so se pojavila glede strukture in pristojnosti tega telesa, vendar to ne do takšne mere, da ne bi bilo mogoče še naprej iskati in naposled najti skupno rešitev. Ob vsem tem seveda ne gre spregledati, da je bila dosedanja razprava pravzaprav še v fazi zbiranja predlogov, to je gradiva, ki naj bi ga upoštevala sklepna sinteza.«

»Tudi glede vprašanja začasnega zastopstva Slovencev v Italiji se je izkazalo, da je dogovor mogoč,« beremo še v poročilu Ssk. »Vsi udeleženci pogovorov se namreč strinjajo s potrebo po minimalni programski osnovi, kakor tudi, da bi izhodišče zanj moral nuditi zakonski predlog za globalno zaščito Slovencev v Italiji, ki so ga pred dobrim letom oblikovale vse najpomembnejše komponente naše narodnostne skupnosti. Veliko načelno soglasje se je pokazalo celo o sami strukturi začasnega zastopstva.«

»In vendar dogovora še ni. — zaključuje poročilo Ssk — To očitno tudi in mogoče predvsem zato, ker ni vedno dovolj trdne volje, da bi ga našli. Ssk obžaluje odsotnost kar štirih komponent na zadnjem skupno dogovorjenem srečanju v Šempolaju. Na njem bi med drugim moral priti do pomembnega razčiščenja o tem, kdo zastopa slovensko konzulto Severne lige, pa tudi, koga in kaj ona sama pravzaprav zastopa, kar je, kot znano, v središču mnogih razprav in polemik. Ssk se namerava vsekakor še naprej zavzemati za doseg zastavljenih ciljev, saj je prepričana, da je enotnost naše narodnostne skupnosti potrebna, a tudi, da bi ta enotnost ne smela biti zgolj fasadna.«

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti dragega moža prof. Borisa Tomažiča izrekamo globoko sožalje gospe vdovi prof. Zdenki in sinu inž. Bojanu.

Uredništvo in uprava
Novega lista

Gospodu Vinku Levstiku, hotelirju in gospodarstveniku iz Gorice, ter njegovim sorodnikom izrekata uredništvo in uprava Novega lista globoko občuteno sožalje ob smrti drage mame Ivane. Umrli je na svojem domu v Hudem koncu pri Sv. Gregorju na Dolenjskem v častiljivi starosti 93 let. Pogreb je bil v petek, 18. t.m., v domači fari.

Izšla je knjiga prof. Janka Ježa o Brižinskih spomenikih v italijanščini »Dokaz, da naš književni zaklad ni iz medenine, ampak iz zlata«

Prav v teh dneh je iz tiskarne prišla dragocena knjiga z naslovom »Monumenta Frisingensia - Brižinski spomeniki«. Za italijanske bralce je raziskavo napisal prof. Janko Jež. Knjiga ima 112 strani, prvi slovenski zapiski iz Freisingena iz 10.-11. stoletja pa so objavljeni v izvirniku, v italijanskem prevodu, v transkripciji, v fonetični obliki in v dananšnji knjižni slovenščini.

Sprememno besedo h knjigi je napisal Paolo Parovel, ki je tudi prispeval krajši pregled slovenske zgodovine in prikaz Slovencev v Italiji. Le kak dan po izidu knjige je Parovel dobil še eno moralno zadoščenje: zmagal je namreč v tožbi proti listarskemu časopisu »La voce libera«, ki ga je v članku ožigosal, češ da potvarja zgodovino, ko piše, da so Brižinski spomeniki nastali pred prvimi italijanskimi zapisi. Odličen dokaz o tem, kdo skuša širiti zgodovinske neresnice, je bila prav knjiga Janka Ježa. Kako je to delo nastalo, je avtor sam povedal v naslednjem intervjuju.

Z Brižinskimi spomeniki se ukvarjate že veliko let. Kdaj ste se začeli za te dokumente zanimati? Morda bi bilo prav, da o teh prvih slovenskih zapisih uvodoma poveste nekaj bistvenih zgodovinskih podatkov.

Lansko poletje je prišla v Trst iz Ljubljane delegacija Slovenske akademije znanosti in umetnosti in nam predstavila monumentalno izdajo Brižinskih spomenikov, ki je izšla ob 1000-letnici njihovega nastanka. Za to obletnico se lahko konkretno sklicujemo na letnico smrti škofa Abrahama, ki je spomenike hranil v stolnem arhivu v Freisingenu (Brižinju) na Bavarskem. Škof Abraham je upravljal zelo obširno škofijo, ki je s pridruženimi fevdalnimi posestvi segala od Bavarke do Kranjske. Škof je imel posestva na škofje-loškem področju in celo v naši bližini, v slovenski Istri in na Goriškem.

Predstavitev izdaje Brižinskih spomenikov je bila v Peterlinovi dvorani v Društvu slovenskih izobražencev in ji je prisostvovalo veliko število poslušalcev. Medtem ko so posamezni člani delegacije SAZU poročali o svojem delu pri izdaji te knjige, sem se spomnil na davna leta, ko sem bil med vojno in neposredno po njej (1943-48), to je točno pred 50 leti, lektor slovenščine na filozofski fakulteti rimske univerze. Sodel sem, da moram poseči v debato in iznesti nekaj dejstev, ki so važna za historiografijo Brižinskih spomenikov na področju italijanske slavistike.

Ali so italijanski izvedenci sploh vedeli za te zapise iz Freisingena in kaj lahko poveste o najstarejših zapisih italijanskega jezika?

Kot lektor slovenščine sem čutil kot svojo dolžnost, da sem ob začetku vsakega letnika svoje slušatelje seznanil z zakladom slovenske književnosti, to je s tremi, recimo Abrahamovimi zapisi, ki jih poznamo kot Brižinske spomenike. Stvar je bila tembolj aktualna, kajti že tedaj so v akademskih krogih pripravljali velike slovesnosti, kajti bližala se je 1000-letnica najstarejših zapisov italijanskega jezika, ki so Carta di Capua, Carta di Teano in Carta di Sessa Aurunca, ki segajo v čas 960-963. To so kratke notarske formule, ki zadevajo priposestvalno pravico kmetovalcev, ki so imeli v zakupu obširna kmetijska področja, tedaj last opatije v Monte-

cassinu. Navedem naj samo eno formulo, kajti vse so si dejansko podobne: »Sao kelle terre per kelle fini qe ki contene trenta anni le possette parte Sancti Benedicti.«

O Brižinskih spomenikih sem tudi pisal leta 1945, in sicer prvič v reviji »La cultura nel mondo«, pri kateri sem sodeloval. Dve leti kasneje sem isti članek v izpopolnjeni obliki objavil v vatikanskem dnevniku Osservatore romano. Dali so mi na razpolago skoraj celo tretjo stran.

Ugotovil sem, da med italijanskimi slavisti Brižinski spomeniki sploh niso bili znani. Na to dejstvo sem opozoril prof. Enrica Damianija, ki je na univerzi poučeval bolgarščino. Ta je že opravljal zanje korekture za svojo knjigo »La storia letteraria dei popoli slavi«, v kateri bi ne bilo poglavja o Brižinskih spomenikih, če bi prof. Damianija jaz na to ne bil opozoril. Dal sem mu na razpolago revijo »La cultura nel mondo«, kajti to je bilo leta 1945, in on je v svoje delo vključil tudi zapis o naših prvih slovenskih spomenikih pismenstva.

Zaradi Brižinskih spomenikov je v Trstu tudi prišlo do razvnete časopisne polemike, v kateri so s strani italijanskih nacionalistov prišle na dan najbolj neverjetne in za nas žaljive trditve...

V debati na že prej omenjenem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev se ni nihče javil in prosil za besedo, zato sem se ojunal jaz in vse to, kar sem doslej

povedal v tem intervjuju, iznesel tudi pred delegati SAZU iz Ljubljane. Tudi oni niso imeli pojma o tem, kar je bilo dotlej v Italiji napravljenega za ovrednotenje Brižinskih spomenikov. Pri sebi sem imel tudi izvod lista Osservatore romano in Damianijevo delo »La storia dei popoli slavi«. Predstavnikom SAZU sem obljubil, da bom ostal v stiku z njimi, saj sem imel še marsikaj povedati v zvezi z odkritjem Brižinskih spomenikov v arhivu Freisingške stolnice.

O tem večeru je Paolo Parovel napisal poročilo z naslovom »I monumenti dello sloveno«, ki je bilo objavljeno na 3. strani tržaškega dnevnika Il Piccolo. Italijanska kulturna javnost nam ni bila v Trstu več tako naklonjena kot v prvih desetletjih po koncu 2. vojne. Začeli so se oglašati čitatelji, med katerimi se je po strupenosti osebno odlikoval mladi profesor filozofije na nekem italijanskem liceju, prof. Manlio Tummolo. Vsevprek so napadali nas, tržaške Slovence, češ da skušamo svojo majhnost skrivati pod namišljeno veličino Brižinskih spomenikov. Obenem jih je zelo bodla letnica nastanka teh dokumentov, ki segajo v izvirniku celo do kapitulacije Karla Velikega, to je v leto 800. Razen tega jih je zelo prizadela trditev, da smo Slovenci tu avtohtono prebivalstvo od leta 568 dalje, češ da je to nova izmišljotina, kajti vse italijanski kulturni javnosti je znano, da nas pred 200 leti tu sploh ni bilo. Nekateri so si celo drznili napisati, da je slovenska naselitev na Tržaškem posledica Titove zasedbe Trsta leta 1945. Seveda sem takoj posegel v polemiko. Vmes se je vrnil tudi Sergio Birs, vnet zagovornik venetskega porekla slovenskega naroda. To je našim zagovornikom še bolj zmešalo štrene, čeprav sem to poreklo v svojih posegih zanikal.

S Parovelom sva napisala približno vsak od štiri do pet člankov in s tem povzročila, da se je začelo oglašati vedno več italijanskih prenapetih, ki so nas na vse načine žalili kot barbarske nekulturnike brez nikakršnega zgodovinskega in književnega izročila itd. Priznati moram, da je uredništvo tržaškega dnevnika vse moje in Parovelove članke objavilo brez vsakršnih okrajšav ali črtanj, kar je seveda delalo tudi s članki najinim nasprotnikom. Naenkrat je zastalo v uredništvu ogromno število dopisov (nekaj nad 100) in so pri Piccolu zato sklenili, sporazumno s Parovelom in menoj, da se polemika zaključi.

Zamisel za izid knjige je torej povezana z vsem tem dogajanjem.

Da. Ob vsem tem sva se s Parovelom zavedla nujnosti, da je treba objaviti v italijanščini delo o Brižinskih spomenikih z njihovim prevodom, da bi se Italijani lahko prepričali, da naš književni zaklad ni iz medenine, ampak iz zlata. Paolo Parovel je o tem govoril z urednikom Mladike Marijem Maverjem. Oba sta me povabila na razgovor in sklenjeno je bilo, da bo Mladika objavila moj prevod Brižinskih

spomenikov s spremnim besedilom, kar sem imel že dalj časa pripravljeno. Tako je beseda meso postala in danes lahko rečem, da smo zares ponosni, da je lahko v Trstu prišlo do objave tako pomembnega dela, ki je najbolj zgovorna vizitka za nas. Pri tem se sklicujem na vprašanje, ki mi ga je pred 50 leti postavil prof. Damiani: »Kaj bi bilo, ko bi vas Slovencev bilo toliko kot nas Italijanov, kajti zgodovina vašega slovstva je ne samo sorazmerno, ampak celo v absolutnem merilu vredna vsakega priznanja.«

Pomembno je dejstvo, da je k pobudi pristopila tudi italijanska založba. Kakšne prednosti nudi to sodelovanje?

Res smo lahko zadovoljni, da smo kot sozaložnico dobili znano florentinsko založniško podjetje Vallecchi. To pomeni, da bo knjiga o Brižinskih spomenikih prišla v vse italijanske javne knjižnice in vse knjigarne. Mislim, da je to za nas največje priznanje.

Bi želeli za zaključek povedati še kaj?

Zaključil bi z besedami, ki jih je izrekel književnik in bivši ravnatelj Slovenske Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani Jaro Dolar: »Brižinski spomeniki so veliki tekst, ki so kot zvezda vodnica vodili slovenski narod nasproti neodvisnosti in suverenosti.«

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje letos svojo osmo študijsko štipendijo iz sklada »Mihael Flajban«. Štipendija bo znašala 2.000.000.-lir letno in bo trajala za vso redno študijsko dobo, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim višješolcem, ki se bodo letos vpisali na tržaško ali videmsko univerzo v akademskem letu 1994/1995.

Podrobnejša pojasnila dobi-te na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Machiavelli 22, drugo nadstropje, telefon 631203, ob sredah od 16. do 18. ure.

V izvedbi gledališke skupine Beseda

BOGATAŠKA NOROST

Ob poklicnem gledališču zavzema zlasti v našem zamejskem prostoru posebno mesto ljubiteljska dejavnost gledaliških amaterskih skupin. Mednje sodi tudi gledališka skupina **Beseda**, nastala v letu 1993, ki jo sestavljajo gledališki entuziasti s Primorskega — tako poklicni kot amaterski igralci — in sicer z obeh strani meje. Z igrjo **Božji vitez na slovenski zemlji**, ki jo zamisli Aleksij Pregarc, predstavlja osebnost in delo zaslužnega kulturnega delavca, pisca in pedagoga, škofa Antona Martina Slomška, je skupina gostovala ne samo na slovenskih odrih, ampak je slovensko besedo ponesla tudi v Rim in med izseljence na Nemško.

Tej uspešni odrski postavitvi je letos sledila uprizoritev komedije **Bogataška norost**, ki jo je po besedilu **Jana Variota** priredil **Aleksij Pregarc**. Na povabilo društva Tabor so v torek, 15. novembra, igrjo odigrali tudi na Opčinah. To uprizoritev sem si tudi ogledala in se nasmejala bolj v drugem delu, v katerem sta se amaterski pristop in profesionalna izpoljenost nekaterih likov uravnovešeno prepletla v duhovito farso.

Sporočilo Variotove igrje, ki so jo poživili ustvarjalno izdelani kostumi **Snežice Černic** in **Marije Atelšek**, je presenetljivo aktualno za današnji čas. Oče — nekdanji trgovec — je obogetel, a zaradi pohlepa po denarju celo izgubil pamet in razsodnost, da bo leha za bogataško norostjo. Vse presoja v luči dobičkarstva, v njegovi predstavi sveta bi se moralo vse, tudi čustva, podrežati edinemu vladar-

ju sveta: denarju. Zato bi nerazsodni stavec skoraj že namenil svoji prekipavajoči hčerki starima pogoltnima markizoma, toda dekletu se upre in silovito naženeta markiza, ki je prišel tudi v bratovem imenu prosit za njuno roko. Zmaga ženska prebrisanost, saj si skopuhovi hčerki izborita pravico do svobodne ljubezenske izbire. V zaključku se veselijo tako oče kot tudi hčerki pa tudi njuna izvoljenca, nekdanja očetova trgovska pomočnika.

Igro je režiral **Adrijan Rustja**, ki je odigral vlogo sobarja. Za glasbo je poskrbela **Anastazija Purič**, za sceno **Demetrijs Cej**, za tehnično plat pa **Drago Perharc** in **Zmago Maver**. **Aleksij Pregarc** je besedilo delno prelin v primorsko narečje, kar nedvomno pritegne širši krog občinstva. Sam je oblikoval čudaškega očeta, ki se uvršča v krog plavtovski in molierovski skopuhov. Prekipavajoči hčerki sta bili **Maša Pregarc** in **Lidija Uršič**, njuna izvoljenca pa **Marko Kosmač** in **Rafael Vončina**. Pate tično smešnega markiza je doživeto zaigral **Drago Gorup**.

Gledališka skupina Beseda je v zadnjem času naštudirala tudi otroško igrjo **Rdeča kapica**. Zelo vabljiv pa je načrt, da bi postavili na oder Cankarjevo simbolistično povest **Gospa Judit**, s sodelovanjem igralke **Mire Sardočeve**. Upamo torej, da bomo v prihodnjih mesecih res lahko prisluhnili žlahtni Cankarjevi besedi v dramatisaciji enega manj znanih pripovednih del!

Majda Artač Sturman

Kljub krizi številni zbori nadvse resno delajo

V okviru delovanja Zveze cerkvenih pevskih zborov ima vsakoletna jesenska revija posebno mesto. Gre za nekakšno potrditev prisotnosti in delovanja. Branje sporedov minulih let nam tudi nazorno pokaže, kako se je razvilo zborovsko petje na Tržaškem v zadnjih desetletjih.

Velikokrat in ob raznih priložnostih je bilo rečeno, da je pevski

da dobro deluje, tudi ker je pevec šola Vesele pomladi izoblikovala pevsko znanje, okus in interpretacijski občutek. Še bolj razveseljivo pa je bilo dejstvo, da je prvič nastopila mladinska skupina Shalom, ki se zbira pri Sv. Ivanu v Trstu. Predstavili so sicer prezahteven spored, ki so ga komaj zmogli zaradi strahu, ki jim je ponagajal, a nedvomno so pokazali, da resno delajo in da se pri Sv. Ivanu napoveduje prepoved zborovskega petja. Upajmo zato, da bodo vztrajali. Novost letošnjega koncerta je bil nastop ženskega in moškega zbora Igo Gruden iz Nabrežine, ki sta sicer že znana in dolgoletna protagonisti zborovskega petja na Tržaškem, na tej reviji pa nista še nastopila.

Naštetemo naj še mešani zbor Skala iz Gropade, ki resno in zavzeto dela v tej kraški vasi in s svojimi nastopi bogati številne prireditve na tem delu Krasa, nato moški zbor Fantje izpod Grmade, ki v Devinu združuje pevce s širšega področja okrog Grmade in redno nastopa na tej reviji, ter še mešani zbor Jacobus Gallus, ki s svojim temeljito zastavljenim delom, zahtevnim sporedom in mladostnim navdušenjem kakovostno raste.

Zaradi bolezni je odpadel nastop Fantovskega okteta Dornberk. Dogajanje na reviji je povezoval Gregor Pertot.

m.t.

Tiskovno poročilo SKGZ o slovenski televiziji

»Slovenska kulturno gospodarska zveza izraža nujnost, da pride v sklopu državne radiotelevizijske ustanove RAI do uresničenja televizijskih sporedov v slovenščini. V drugi polovici novembra namreč še ni konkretnih izsledov, da se bo program, kot obljubljeno, resnično začel še pred iztekom letošnjega leta. 19 let potem, ko je bil odobren zadevni zakon, bi bilo vsako odlašanje s pričetkom že itak časovno zelo okrnjenega programa nedopustno.«

»SKGZ podčrtuje potrebo, da se slovenski televizijski program ne samo začne, ampak da se tudi čimprej uveljavi. Pri tem je bistvenega pomena, da se pri namestitvah dodatnega osebja na RAI uveljavijo kriteriji profesionalnosti, ne pa znane pretekle lotizacijske metode.«

»Glede vidljivosti slovenskega programa SKGZ ugotavlja, da so dani pogoji tudi za to, da se bo signal sprejemal v Benečiji, vsaj v Nediških dolinah. Zato gre storiti vse, kar je potrebno, da že itak zapostavljeni Slovenci iz videmske pokrajine tudi pri tem projektu ne bodo prikrajšani.«

Krstna izvedba Möderndorferjeve komedije

»Situacijska komedija, prežeta z mediteranskim humorjem,« kot je svoje delo z naslovom **Transvestitska svatba** označil avtor **Vinko Möderndorfer**, obenem tudi režiser igrje, je v petek, 18. novembra, doživela krstno uprizoritev na odskih deskah tržaškega Kulturnega doma. Komedija je napisana po vzoru mojstrov te gledališke zvrsti od **Moliera** do **Faudeaya** in **Goldonija**, postavljena pa je v sodobni čas in prostor. V igrjo nastopajo: **Gojmir Lešnjak** in **Maja Blagovič** (na sliki **Kroma**) ter še **Aleš Kolar**, ki je tokrat prvič nastopil z ansamblom Slovenskega stalnega gledališča, **Vladimir Jurc**, **Stojan Colja** in **Lidija Kozlovič**.

zbor organizem, ki kot vsako živo bitje doživlja boljše in slabše čase. V zadnjih letih pa lahko rečemo, da doživljamo fazo upadanja, čeprav nam še vedno številni zbori potrjujejo, da resno delajo in nastopajo z imenitnimi sporedi, ki zahtevajo visoko pevsko znanje, veliko vaj in pozornosti. V uvodnem pozdravu je prof. Hubert Mamolo poudaril pomen delovanja tudi malih cerkvenih zborov, ki s svojim petjem plemenitijo bogoslužje po naših cerkvah. Taki zbori doživljajo danes krizo. Le redki se pomlajujejo, primanjkuje resnih in rednih organistov, vse bolj se moramo zadovoljevati z ljudskim petjem. Tako stanje pa gotovo ne pomaga rasti zborovske kulture. Številni cerkveni pevski zbori, ki sicer še delujejo, zaradi objektivnih težav ne nastopajo več na tej reviji. In vendar je bila letošnja revija pevskih zborov lepo doživetje. Najprej, ker so nastopajoči cerkveni zbori (Mačkölje, Barkovlje, Ekumenski pevski zbor in Repentabor) pokazali, da so resno zastavili svoje delo, da ob cerkvenem petju redno gojijo tudi posvetno in da je torej v teh vaseh cerkveni pevski zbor važen dejavnik. To velja tudi za Barkovlje, kjer se cerkveni zbor zbira le poredko na vajah. Zelo razveseljivo je bilo dejstvo, da je tudi letos nastopila Mladinska glasbena skupina z Opčin, ki je pokazala,

Prof. Borisu Tomažiču v hvaležen spomin

Bilo je v začetku petdesetih let, ko je prof. Tomažič prišel na naš dom, da preživi na Krasu nekaj dni počitka. Mali rdečelasi profesor z iskrivimi očmi mi je vzbujal veliko spoštovanja in nekoliko strahu, saj je po pripovedovanju starejših dijakov slovel kot izredno strog profesor.

Ko sem na Veliki Šmaren daljnega leta 1955. leta šel na prvi celodnevni izlet z očetovim motorjem in sta se ob povratku smrtno ponesrečila moja dva

prijatelja, ki sta bila z mano na potovanju, sem ob prihodu na dom poleg staršev dobil še prof. Tomažiča, ki je medtem že postal družinski prijatelj. Nikoli ne bom pozabil njegovega prižadevanja, da bi me, ob tako hudi preizkušnji, potolažil in me obenem opozoril na veliko odgovornost, ki do sebe in predvsem do drugih. Bil je topel poletni večer, sedeli smo na dvorišču bližnje restavracije, prof. Tomažič je govoril, mama je poslušala in pritrjevala, sam sem se čutil povsem neobgljenega, čeprav sem bil še tisto popoldne tako samozavesten, saj sem se čutil prostega in s svojim motorjem samostojnega; obvladal sem stroj, ki mi je bil hlapec in me je postavljal na višjo raven! Tako sem tisti hip mislil. Takoj po hudi tragediji pa sem se čutil popolnoma neobgljen kot otrok; po besedah družinskega prijatelja sem začel gledati zrelejša na življenje, začel sem odrasčati, postal sem odgovornejši.

Ko sem prestopil prag tretjega razreda takrat še realne gimnazije, sem za profesorja italijanščine in latinščine dobil starega znanca prof. Tomažiča. Vsa tri leta, do mature, ga med šolskim letom pri nas doma ni bilo na spregled, da ne bi spravljal v zadrego dijaka in predvsem staršev. Kot povprečen dijak, ki je imel težave z italijanščino, sem si prizadeval, da skušam z — zame izrednim — učenjem, teh dveh predmetov biti vedno pripravljen, da ne bi prof. Tomažiča spravil v zadrego. Tega problema z drugimi profesorji oz. predmeti nisem imel. Če me je kdo zasačil nepravilnega, je to bilo nekaj normalnega, kot je bilo normalno, da sem skušal to čimprej popraviti. Pri profesorju

Tomažiču pa je šlo za osebni ponos: nisem smel dovoliti, da bi družinski prijatelj bil v zadregi pred mojimi starši zaradi sina, ki ni opravil svoje dolžnosti.

Po maturi se je najin odnos spremenil, postal je prijateljski, če se temu lahko tako reče zaradi razlike v letih. Še se spominjam njegovih primerov latinskih izjem, 16 spevov Dantejevih Nebes ali 637 verzov De rerum natura Lukrecija, ki nam jih je dal v program za maturo, medtem ko so naši italijanski vrstniki na maturi imeli polovične obveznosti. Naša šola pa je bila manjšinska in zato smo morali dokazati, da smo vsaj enakovredni večinskim vrstnikom. Taka je bila pač filozofija prof. Tomažiča, človeka ki si je s trdim delom pridobil sloves odličnega vzgojitelja. Prihajal je iz revne družine, postal sirota, se med študijem sam preživljal z inštrukcijami, po vojni je soustvarjal naše gimnazije, pisal učbenike, pomagal, svetoval, se sindikalno udeleževal, vztrajal v svojih odločitvah do skrajnosti, tudi ko je sam plačal za svoja stališča. Vztrajal je, dokler se ni izkazalo, da se mu je zgodila krivica.

Tako se spominjam prof. Tomažiča: odličnega pedagoga, strogega učitelja s svojimi dijaki, kot je bil strog s samim seboj, dobrega človeka, skromnega, ki je pomagal prijatelju v stiski. Zato sem mu še posebej hvaležen.

Hvala prof. Tomažič, naj Vam bo lahka kraška zemlja, ostali nam boste v trajnem spominu. Ženi prof. Zdenki in sinu inž. Bojanu iskreno sožalje.

Antek

In memoriam Dr. Theodor Veiter

Sredi oktobra letos je v 87. letu starosti umrl dr. Theodor Veiter, velik strokovnjak in prijatelj evropskih narodnostnih manjšin. Na manjšinskem področju je bil vrsto desetletij buden spremljevalec vsega, kar se je v manjšinah in okrog njih dogajalo in spletalo. Pisal je mnogo, v revijah in samostojnih publikacijah in objektivno sledil problematiki skoraj vseh evropskih manjšin. Tudi slovenski narodni skupnosti v Italiji, posebej Slovencem na Tržaškem, je rad posvečal svoje skrbi in svoje pisane strani: vedno je skušal biti do vseh in do vsega dogajanja objektivno in pravičen. Ker je obvladal večino evropskih jezikov, tudi slovenskega, je lahko imel stike z vsemi vidnimi predstavniki teh manjšin.

Z njim sem se spoznal v okviru organizacije FUENS (Federativne unije evropskih narodnostnih manjšin) in z njim kot deželni svetovalec sodeloval, si dopisoval, se posvetoval v važnejših in perečih problemih skoraj vseh dvajset let mojega dela v deželni zbornici. Videvala sva se na zborovanjih, kongresih, študijskih srečanjih domala povsod po Evropi: spominjam se njegove objektivne, toda trde besede na srečanjih na Švedskem, v Nemčiji, v notranjosti Italije in drugod. Izdajal je mesečnik »Europa Ethnica« in me rad vabil, naj kaj za to revijo prispevam.

V Trstu sem ga nekoč čisto slučajno srečal na ulici XXX. oktobra, ko si je ogledoval tržaške palače in trgovine. Pozdravila sva se in govorila v slovenščini. Dobro jo je obvladal. Škoda, da se mu je potem kmalu mudilo na vlak, tako da nisva mogla niti na kavo skupaj.

Zadnjič pa sem se z njim srečal nekje okrog 1985 v Münchnu na zborovanju FUENS-a, kateremu je bil takrat predsednik naš koroški rojak dr. Reginald Vospernik. Takrat je nastal in dalj časa trajal spor v vrstah FUENS-a, in sicer zaradi urejanja revije »Europa ethnica«. Večina je hotela, da ta revija spremeni slog in vsebino, dr. Veiter pa se je temu odločno upiral.

Predsedujočemu dr. Vosperniku je bilo kar težko obvladati dve sprti strani, je pa na koncu seje zelo spretno predlagal rešitve, ki smo jih potem vsi sprejeli, med njimi dr. Veiter sam, čeprav nerad.

Dr. Theodor Veiter se je rodil 22. septembra 1907 v Münchnu, med prvo svetovno vojno je obiskoval benediktinsko šolo v Celovcu, nadaljeval študije na jezuitski gimnaziji v Feldkirchu, potem pa končal pravno fakulteto. Najprej je šel v javno službo, a ker so ga nacisti preganjali in odstranili iz vseh državnih služb, se je oprijel odvetništva in temu poklicu bil zvest do konca.

»Popolnoma nemogoče je«, piše o njem v koroškem Našem tedniku dr. Reginald Vospernik, »da bi tudi samo približno orisal njegov obsežni opus. Nad 400 samostojnih del, prispevkov v zbornikih in revijah avstrijskih in mednarodnih razsežnosti ter referatov je nadse marljivo dr. Theodor Veiter v svojem bogatem znanstvenem življenju napisal in izdal.« In še:

»Gotovo ni naključje, da je prav prva njegovih nadse številnih publikacij posvečena koroškim Slovencem. Je to knjiga »Die slowenische Volksgruppe in Kärnten«, ki je izšla leta 1936 na Dunaju. Naslednja knjiga o koroških Slovencih pa je izšla leta 1970 in obsegala kar 900 strani.

Pokojni dr. Veiter je od slovanskih jezikov, poleg slovenščine, obvladal še ruščino in srbohrvaščino.

Mislím, da mu moramo tudi Slovenci v naši deželi, posebej tržaški, biti hvaležni za vse, kar je o nas objektivnega napisal, in za ljubezen in skrb, s katero je spremljal naše težave, naše probleme, predvsem mednarodnega obsega, naša ponižanja, izigravanja, pa tudi naš razvoj in neomajno vero v jutrišnji pravičnejši dan.

Drago Štoka

Na videmski univerzi je v torek, 22. t.m., potekal posvet o kapucinskem patru Marku in Aviana, furlanskem redovniku, ki je živel v 17. stoletju. Sedaj je v teku postopek za njegovo beatifikacijo. Med drugim je imel izredno pomembno vlogo v času turških vpadov, saj je dal svoj dragoceni doprinos k združitvi krščanskega zahoda. P. Marko je bil tudi znanstvenik in diplomat ter svetovalec avstrijskega cesarja Leopolda I. Na zasedanju v Vidmu je spregovoril tudi Carlo Sgorlon, ki je o tem svetniškem patru napisal roman.

Živa veriga za železarno

Plamen iz ugaslega plavža škedenjske železarne je prejšnji teden segel do Trga Unità. Gorečo baklo so si iz rok v roke podajali udeleženci manifestacije, ki so želeli tako izpričati svojo solidarnost delavcem tega škedenjskega industrijskega obrata. Prisotni so bili člani številnih organizacij (nad 100), politični, sindikalni in cerkveni predstavniki ter mnogi Tržačani.

V pričakovanju pozitivnih vesti so delavci škedenjske železarne vsak dan prisotni na Trgu Unità.

Orgelski praznik na Mirenskem Gradu

Kakor pred desetimi leti ob petdesetletnici so mirenski prijatelji tudi letos ob šestdesetletnici slovenskega orgelskega virtuozu Huberta Berganta pripravili jubilejni koncert na Mirenskem Gradu. Šlo je za pravi orgelski praznik, ki so ga naznanjale že priprave in pričakovanje, dopolnil pa številnejši obisk in slovesno vzdušje.

Mojster Bergant je spet navdušil z zahtevnim in raznovrstnim programom, v katerega je uvrstil skladbe francoske, italijanske in nemške šole od Langlaisa preko Bacha, Marcella do Alaina in Guilmana. Uglašene gradenske orgle so tokrat dopuščale tudi uporabo mogočnih jezičnikov, tako da smo bili spet priča pisanemu registrskemu mozaiku, ki se je gibal od lahkih in nežnih oblik do markantnih stopnjevanj. Navdušenemu aplavzu kar ni bilo konca. Jubilantu se je zahvalil Pavel Budin, ki je program tudi povezoval, čestitke pa je po koncertu izrazil tudi novogoriški župan Tomaž Marušič. Na začetku je uvodni po-

ZVEZA SLOVENSKE
KATOLIŠKE PROSVETE – GORICA

Simon Gregorčič

OLJKI

Hugolin Sattner

Kantata za soliste, zbor
in orkester

Mirjam Pahor, sopran

Patrizia Belloni, mezzosopran

Aleksander Švab, bas

MePZ F.B. Sedej iz Števerjana,

MePZ Hrast iz Doberdoba,

MePZ Podgora

in pevci zborov Štandraž, Rupa-Peč,

Alenka, Mirko Filej in Lojze Bratuž

Mladinski simfonični orkester

dirigent

Hilarij Lavrenčič

Koncert bo v nedeljo, 27. novem-
bra, ob 18. uri, v cerkvi Sv. Ignacija
na Travniku v Gorici.

zdravni nagovor podal Ivan Mignozzi, predstavnik Zveze kulturnih organizacij Nova Gorica, ki je bila soorganizator koncerta.

Bil je to že dvaindvajseti nastop Huberta Berganta na Mirenskem Gradu. Kakor mnogi drugi bo tudi ta ostal v lepem, trajnem spominu. Mojstra pa je koncertna pot že naslednjega dne, v ponedeljek, 21. t.m., popeljala na nov nastop, in sicer v ljubljanski Cankarjev dom.

P.B.

* * *

Marijin dom pri Sv. Ivanu, Ul. Brandesia 27, vabi na glasbeni popoldan s Kvartetom Nomos v nedeljo, 4. decembra, ob 17. uri.

Nova predstavitev v Tržaški knjigarni

Na sliki: (z leve) M. Čuk, D. Jelinčič in P. Privitera

(foto Kroma)

V Tržaški knjigarni so prejšnji teden predstavili italijanski prevod knjige pisatelja, časnika in alpinista Dušana Jelinčiča »Zvezdne noči« (Le notti stellate), ki je prav pred kratkim izšla pri videmski založbi Campanotto editore. Gre za roman-dnevnik o slovenski odpravi »Karakorum 86«. Tudi avtor je dosegel vrh Broad Peaka in s tem postal prvi alpinist v deželi FJK, ki je osvojil osemstisočaka. Tudi drugi člani odprave so postavili vrsto rekordov.

Jelinčičeva knjiga izvira iz bogate slovenske alpinistične tradicije, ki je daleč pred italijansko. Tudi italijanski planinci so o svojih podvigih že izdali številne knjige, vendar je njihovo opisovanje zgolj tehnično in se ne približuje književnosti. Tudi zaradi tega bodo »Zvezdne noči« pomembna novost na italijanskem knjižnem tržišču.

Na predstavitvi v Tržaški knjigarni so poleg avtorja spregovorili še časnika Marij Čuk in prevajalec dela Paolo Privitera.

Scenski koncert:

»Al' maraš kaj za me?«
iz Doberdoba
na videokaseti

V petek, 11. novembra, so v župnijski dvorani v Doberdobi predstavili videokaseto o scenskem koncertu, ki sta ga 17. junija 1994. leta pripravila MPZ »Hrast« iz Doberdoba in Oder 90 iz Gorice na Balotovem borjaču.

MPZ Hrast je želel pustiti tudi zanamcem skromen spomin o delovanju in doživetjih ob vsem trudu, ki ga polaga v pevsko kulturo.

Večer v župnijski dvorani je potekal na Martinovo. To je že drugo leto, ko je ob vaškem zavetniku kulturno slavlje in se pevci po njem zaustavijo ob družabnosti. Lani so 12. novembra imeli jubilejni koncert v župnijski cerkvi.

Kaseta sama je zanimiva predvsem zato, ker je ohranila lepo doživetje večera, pa tudi pevcem samim ob gledanju prinesla »živo sliko«, ki jim lahko služi za določene izboljšave, kot tudi za študijske obravnave na vajah in nadaljnjem delu. Domači duhovnik, ki je kaseto predstavil, je omenil, da ima zbor »Hrast« do sedaj dve lastni ka-

seti in prvo videokaseto, kar vsekakor kaže na neko posneto arhivsko gradivo, ki je tudi za pevce same vzpodbudno in dragoceno.

Dario Bertinazzi

Poraz za Silvia Berlusconi

Upravne volitve, ki so bile prejšnjo nedeljo v nekaterih italijanskih občinah, so zadevale le nekaj nad dva milijona volivcev, a njihov izid lahko imamo za zanesljiv test političnega in strankarskega življenja v državi. Najbolj pade v oči dejstvo, da je doživelo velik neuspeh gibanje Naprej, Italija!, ki je stranka ministrskega predsednika Silvia Berlusconi. Okrepila sta se Demokratična stranka levice na eni ter Nacionalno zavezništvo na drugi strani. Zanimivo je, da je Severna liga, ki so ji na splošno napovedovali znatno nazadovanje, v bistvu ohranila svojo moč. To seveda velja za italijanski Sever, kjer je v zadnjih dveh letih ta politična organizacija imela velike uspehe. Presenetljivo dobro se je odrezala Ljudska stranka, kar velja zlasti za tiste občine, v katerih je nastopala v koaliciji z DSL. Najvidnejši je primer Brescia, kjer je znani politik iz časov Krščanske demokracije in pobudnik ustanovitve Ljudske stranke Mino Martinazzoli gladko porazil tekmeca iz vrst Severne lige, ministra Gnuttija. Mina Martinazzoli je poleg Ljudske stranke kandidiral levice. Dober uspeh so zabeležili tudi kandidati iz vrst Stranke komunistične prenov, Nacionalno zavezništvo pa se je uveljavilo v nekaterih občinah srednje in južne Italije. V velikih občinah bodo povečini ožje volitve med kandidoma, ki sta v prvem krogu prejela največ glasov. Ožje volitve bodo v nedeljo, 4. decembra.

Deželni svet za narodni manjšini

Prejšnji teden je bila v deželni svetovi Furlanije Julijske krajine razprava o vprašanjih, ki pobliže zanimajo pripadnike slovenske narodne skupnosti. V tej zvezi je treba omeniti resolucijo, ki obravnava problem financiranja dejavnosti v korist slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji ter Hrvaški.

Od leta 1991 do vključno leta 1993 je takšna financiranja predvideval člen 13 zakona o obmejnih področjih. Ta člen je določal 4 milijarde lir za italijansko manjšino v bivši Jugoslaviji ter 8 milijard lir za slovensko narodnostno skupnost v Italiji. Lani je bil ta člen odpravljen s finančnim zakonom za leto 1994; prispevek v korist slovenske manjšine se je znižal na 6 milijard, z vsoto pa je razpolagalo predsedstvo rimske vlade.

Deželni svet Furlanije Julijske krajine je odobril resolucijo, ki obvezuje deželno vlado, naj od predsedstva rimske vlade dobi zagotovilo, da bodo red-

no izplačana denarna sredstva, določena za slovensko manjšino v Italiji. Resolucija dalje obvezuje deželno vlado, naj posreduje, da se bodo parlamentarci, izvoljeni v Furlaniji Julijski krajini, zavzeli, za ponovno uveljavitev 13. člena zakona o obmejnih področjih. To pomeni, da bi po tem zakonu italijanska manjšina v Sloveniji in Hrvaški ponovno razpolagala s štirimi milijardami lir letno, slovenska v Italiji pa z osmimi milijardami letno.

Resolucija končno obvezuje deželno vlado, naj poskrbi, da se bodo parlamentarci, izvoljeni v Furlaniji Julijski krajini, in predsednika obeh vej parlamenta zavzeli za čimprejšnjo odobritev zaščitnega zakona za slovensko narodno manjšino v Italiji. S tem bi se izvedla ustavna določila in bi se hkrati udeležile ustrezne evropske smernice.

Za resolucijo so glasovali svetovalci vseh političnih skupin, razen mišskske.

Trener Sergij Štoka o klubu Shinkai

»Karate je predvsem dobra šola za življenje«

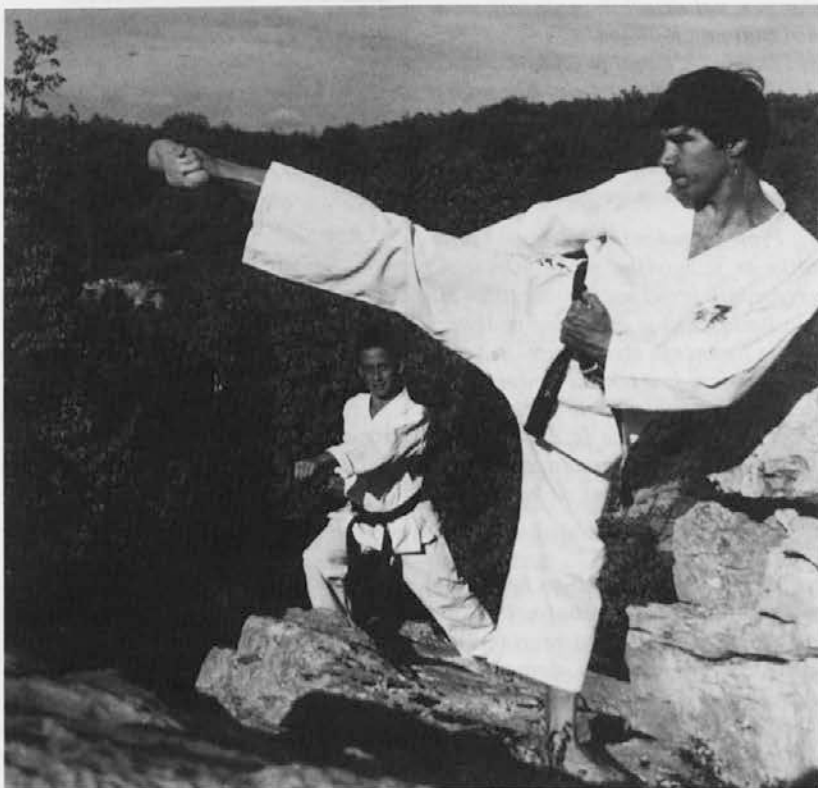
Bi nam lahko na kratko predstavili vaše delovanje?

Shinkai karate klub smo ustanovili leta 1985. Najprej smo začeli z vadbo karateja, nato pa smo uvedli še rekreacijo in telovadbo. V prvih letih smo imeli precej težav zaradi vadbennih prostorov. Začeli smo namreč v Zgoniku, kjer pa je bilo težko uskladiti urnike, saj je bila telovadnica prenatrpana. Po nekaj letih smo problem rešili, tako da smo se preselili na Prossek v naselje S. Nazzario, kjer smo staro občinsko telovadnico, ki je bila prej neke vrste rekreativni, primerno uredili za naše potrebe. Je pa vseeno premajhen prostor za nastope, tako da se ob takih prilikah poslužujemo zgozniške telovadnice.

Sedaj imamo 90 članov, od katerih se nekaj več kot 50 ukvarja s karatejem, pri rekreaciji imamo 10 oseb, nova sekcija samoobrambe šteje 6 članov, medtem ko letos nismo še pričeli s telovadbo. Karate vsekakor ostaja naša glavna dejavnost.

Ali je karate le šport ali pa nekaj več?

Karate kot tudi sabljanje, lokostrelstvo ali streljanje so danes sicer športne panoge, njihova prvotna ideja pa se razlikuje od drugih športov, kot je npr. košarka, odbojka ali nogomet. Karate je orientalska borilna veščina,

Trener Sergij Štoka z učencem

ki sloni na fizični pripravljenosti ter na uveljavljanju duha, samokontrole in psihične ter motorne stabilnosti. Fizična kondicija je le polovica od tiste, kar karate nudi, druga, pomembnejša polovica, je krepitev duha.

Na žalost nas večkrat nepravilen pristop oz. nepoznavanje veščin, kot je karate, privede do napačnih vrednotenj in mnenj. Lani smo naprimer slišali, da so nekateri gostje televizijske oddaje

Športel kritizirali karate, češ da je neprimeren šport, posebno še za otroke, ker je nasilen.

Spominjam se lanske oddaje Športela. Škoda, da smo na prispevku videli le del našega delovanja in da gledalci niso opazili, da se v resnici ni nihče poškodoval; tudi to pomeni samokontrolo. Mnenje, da je ta šport nasilen in da negativno vpliva na posameznika, je napačno. Kvečjemu velja obratno. S karatejem se lahko vsakdo ukvarja: pri nas imamo otroke stare 6 let ter tudi starejše od 40 let. Se-

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 28. novembra, predstavitev knjige Palme mučeništva, ki je izšla pri Mohorjevi družbi. Govorila bosta msgr. Zdravko Reven in urednik založbe Matija Remše. Začetek ob 20.30.

veda otroke uvajamo v igro, s starejšimi pa imamo drugačen pristop. »Fizičnih« omejitev ni; vsakdo si prikroji vadbo te veščine po svoje. Najlažje je, če si zelo sproščen, veliko lahko pomaga, če se je kdo kdaj ukvarjal z baletom. Karate je izredno koristen tudi za tiste, ki imajo težave s koordinacijo. Večkrat se zgodi, da se za ta šport navdušijo tudi starši. Ta šport človeka uči samokontrole in zaupanja vase... To je seveda odvisno od volje, kar pomeni, da je karate tudi zelo dobra šola za življenje.

Gorazd Bajc

Janko Jež

SPOMINI (17)

(Ob 50-letnici kapitulacije italijanske fašistične armade v Sloveniji)

Stik z dr. B. Vošnjakom in dr. M. Brezigarjem

Lektorsko delo je zame pomenilo tudi zanimanje za kulturno delo v Rimu. Ker sem za nostrofokacijski postopek izbral kot izpit tudi bolgarščino, je razumljivo, da sem v začetku gojil tesne stike s prof. Enricom Damiani-jem, ki je ta predmet predaval. Prof. Damiani je postal zame nekaj mentor. Z njim sva marsikaj prevedla iz slovenščine v italijanščino. Vpeljal me je v razne rimske kulturne kroge. Med drugim me je seznanil s prof. Manninom urednikom revije *La Cultura nel Mondo*, za katero sem napisal tudi svoj prvi rimski članek o Brižinskih spomenikih. V okviru revije je deloval tudi predavateljski krožek. Tudi mene so povabili, da bi kaj povedal o Slovencih in slovenski kulturi. Dvorana je bila polna. Predavanje je uspelo, kar se je odražalo v ploskanju. Tedaj je stopil k meni in me pozdravil v slovenščini starejši gospod; bil je dr. Bogumil Vošnjak. Tako sem prišel v stik tudi s staro gardo liberalcev. Z Vošnjakovim posredovanjem sem namreč kasneje spoznal še dr. Milkota Brezigarja, solastnika ljubljanskega dnevnika *Jutro*, glasila Slovenske demokratske stranke. V liberalnem krogu se je uveljavil kot dober gospodarstvenik in finančni strokovnjak. Vošnjak in Brezigar sta bila stara znanca in iz njunega nastopanja sem kmalu spoznal, da v emigraciji zastopata slovensko napredno liberalno politično skupino. Le Vošnjak mi je dal razumeti, da soglaša z OF, kajti prinesel mi je nekaj tiskovin Stare pravde, to je glasila liberalne skupine OF, ki jo je vodil ing. Črtomir Nagod. Šlo je za skupino pretežno unitarno jugoslovansko usmerjenih intelektualcev, ki so očitali OF slovenski separatizem. Napisal sem celo članek, ki so ga objavili. Pozival sem k enotnosti, ki je bila skrajno potrebna spričo zaključne faze osvobodilne borbe proti nacifašističnemu okupatorju slovenske zemlje. Vošnjak in Brezigar sta me nekoč obiskala na domu.

Razgovor z dr. Bogomilom Vošnjakom in dr. Milkom Brezigarjem se je razvijal okrog akcije, ki jo je Ciril Žebot sprožil za ustanovitev slovenske države. Zagovarjala sta potrebo, da bi tudi po koncu druge svetovne vojne Slovenija bila povezana z ostalimi jugoslovanskimi narodi v federativni obliki. Računala sta, da bo z aktivnim posegom zahodnih demokratičnih sil nujno prišlo do kompromisa med jugoslovansko begunsko vlado v Londonu in Titovo vlado v Beogradu. Vprašal sem ju: »Kaj pa bo, ako pride do popolne zmage OF in Tita ter obenem z enostranskim prevzemom oblasti po KP?« Tega seveda nista izključevala, kajti zavedala sta se, da se v Jugoslaviji bide oster boj med zahodnimi demokratičnimi silami in Sovjetsko zvezo. Za emigracijo ostaja v tem primeru edino dolgotrajna diaspora. Prej ali slej pa bo prišlo do padca komunistične oblasti v Jugoslaviji, kjer ljudstvo ni naklonjeno komunizmu. V tem primeru bi bilo treba preprečiti razpad Jugoslavije, ki bi imel hude posledice posebno za Slovence. Računali smo z verjetnostjo srbskega revanšizma zaradi podrejene vloge, ki naj bi jo Srbi igrali v Titovi Jugoslaviji, in zaradi velesrbske miselnosti, ki naj bi zaradi tega prevzemala celo vodilne srbske oficirske kadre.

Vošnjaku in Brezigarju sem predložil tudi moje gledanje na problem odnosov med Jugoslavijo in Slovenijo. Z ožjega slovenskega vidika je bil po prvi svetovni vojni nastanek Jugoslavije potreben. Dravska banovina (to je bilo tedanje ime slovenskega ozemlja, ki je prišlo okoli karljevine Jugoslavije) je zaživela v delno uveljavljeni kulturni svobodi, ki pa je bila daleč od samostojnosti ali celo suverenosti. Po drugi svetovni vojni je nastala Federativna ljudska republika Jugoslavija s federalnimi enotami Slovenijo, Hrvaško, Srbijo, Črno goro, Bosno-Hercegovino in Makedonijo. Politični razvoj slovenstva je očiten. Federalna uprava jamči za utrditev slovenske državne miselnosti, kar je neizbežen pogoj za nadaljnjo fazo, to je samostojnost in suverenost. Slovenija potrebuje prijateljsko zaledje spričo nevarnosti, ki jo na zahodni meji predstavlja za Primorsko Italija. Brez Primorske ni zedinjene Slovenije. Brez zedinjene Slovenije bi bila samostojna in suverena Slovenija dokaj klavarna država. Z izrazom zedinjena Slovenija pojmem združeno slovensko narodnostno kompaktno ozemlje, ki smo ga med drugo svetovno vojno osvobodili, ne pa Zedinjene Slovenije, ki jo imajo v mislih naši politologi in zgodovinarji in ki naj bi obsegala naše nekdanje etnične meje pri Visokih Turah in Gradcu na severu, na zahodu pa na Tilmentu. Zato je pametno, da Slovenija išče federativno ali konfederativno urejeno širšo skupnost v okviru Jugoslavije. Koli-

NOVICE

Problem državnih prispevkov za slovensko manjšino je bil glavna tema razgovora na seji izvršnega odbora SKGZ, ki je bila v začetku tega tedna. Izrazili so zaskrbljenost nad usodo manjšinskih organizacij in ustanov, saj sedaj niti ni jasno, če so ti prispevki sploh predvideni in za koliko vsoto gre. Na seji so člani SKGZ razpravljali tudi o prireditvah ob 40-letnici nastanka organizacije. O načrtovanem skupnem manjšinskem zastopstvu pa so menili, da na dosežanih srečanjih ni bil storjen noben bistven korak naprej. SKGZ predvsem nasprotuje prisotnosti »spornih oseb, ki ne predstavljajo nikogar.«

* * *

Na pobudo predsednika deželne sveta Furlanije-Juljske krajine Giancarla Cruderja je bilo v začetku tega tedna v Trstu srečanje predstavnikov italijanskih dežel in pokrajin s posebnih statutom. Izdali to tudi skupni dokument, v katerem so predvsem poudarili, da branijo svojo avtonomijo in nasprotujejo načrtom o nekakšnih veledeležah oz. makroregijah. Govorili so tudi o vlogah narodnih in jezikovnih manjšin, ki morajo uživati posebno varstvo in podporo, saj so eden od razlogov za obstoj posebnih avtonomij.

* * *

Dijaki in študentje vedno glasneje in odločneje izražajo svoje nasprotovanje povišanju taks na univerzi ter nasploh določilom novega italijanskega finančnega zakona, prav tako pa tudi načrtom ministra D'Onofria, ki se zavzema za privatizacije na šolskem področju. Na tržaški leposlov-

ni fakulteti je tako že več dni zasedena glavna dvorana Instituta za zgodovino, val dijaških protestov pa se širi tudi na višjih srednjih šolah. Šolski skrbnik Campo je izjavil, da se z dijaki in študenti strinja. Mirnejši je trenutno položaj na Goriškem, na Videmskem pa so dijaki prav tako odločno nastopili.

* * *

Prvič v zgodovini italijanske republike se je zgodilo, da je ministrski predsednik prejel sodno obvestilo. Silvio Berlusconi je osumljen podkupovanja finančnih stražnikov. Prav zaradi te afere je v teku že sodni postopek proti njegovemu bratu Paolu. Predsednik vlade je že izjavil, da s svojega mesta ne namerava odstopiti, razen če parlament ne bo izglasoval nezaupnice.

* * *

V kraju Sv. Lenart (San Leonardo) v Benečiji je bila v soboto, 19. t.m., na sporedu zborovska revija »Tutti cori«, ki ga prireja domači zbor San Leonardo ter društvo Studenci. Nastopili so tudi pevci zbora Pentakord iz Ljubljane pod vodstvom Mira Kokolja. Pevci iz Sv. Lenarta, ki so vsi slovenske narodnosti, bodo obisk vrtni 7. decembra, ko bodo gostje v Filharmoniji v Ljubljani.

V soboto, 26. novembra, bo ob 20.30 v novi cerkvi v Štivanu koncert, ki ga bodo oblikovali Dekliški zbor Devin, Fantje izpod Grmade in Moški pevski zbor Illesberg.

Nekaj nasvetov za vrtničkarje

Kako zaščitimo česen

Vrtničkarji se zadnja leta pritožujejo, da imajo slab česen, da jim segniye v zemlji, da so glavice puhle itd. V zadnjih časih so se namreč razvile nekatere glivične in virusne bolezni, ki napadajo tudi česen. Bliža se čas, ko česen lahko posadimo in zato je mogoče prav, da posvetimo nekaj besed boleznim, ki smo jo opazili tudi po naših vrtovih. Mnogi so se v minulih mesecih pritoževali, da so opazili, da so jim začeli listi česna pri vrhu rumeneti in so se nato posušili, čeprav je bila glavica zdrava in koreninski sistem ni kazal nobenih poškodb. Pojav gre pripisati glivici *Helminthosporium alii*, ki v končni obliki napade tudi samo glavico česna ali mogoče tudi peronosperi pora, se pravi glivici *Phytophthora porri*, ki tudi lahko uniči pridelek. Če se omenjeno sušenje pojavlja v poletnih mesecih, je najbolj verjetno, da je česen končal svoj vegetacijski cikel in je torej dozorel, ter ga moramo pobrati. Proti obema glivicama lahko škropimo z bakrenimi pripravki. Pred uporabo škropila pa moramo prebrati navodila, da bomo uporabili pravo razmerje, ki ga proizvajalec priporoča za posamezne kulture.

Lešnik ne rodi

Številni vrtničkarji se pritožujejo, da jim sicer lepo razviti grmi domačega lešnika ne rodijo, čeprav so jim

v drevesnicah, ob nakupu zagotovili, da so visoko rodne sorte. Rodnost bomo dosegli, če bomo zasadili v bližino že obstoječega grma drugo sorto, ki bo lahko oprasila lešnik, ki ne rodi. Pri nekaterih žlahtnih sortah je namreč določena časovna razlika med cvetenjem ženskih in moških cvetov in zato potrebujejo bližino opraševalca, ki je v polnem cvetju, ko so godni ženski cvetovi grma, ki ne rodi. Če gre za mlade rastline, bi lahko tudi poskusili precepiti eno ali dve veji, da bi dosegli isti učinek, vendar pa je to preveč tvegano in se gotovo bolj izplača zasaditi drugo sorto. Strokovnjaki priporočajo sorto okroglega rimskega lešnika, ker ima cvetove, ki bogato in dolgo cvetijo in zato lahko veter ter čebele prenesejo več cvetnega prahu.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega tiska v Italiji

kor pa bi Srbija odpovedala zvestobo jugoslovanski misli, tedaj se mora Slovenija zanesti edino na svoje sile — ki so jo poldrugo tisočletje neizprosno in neizbežno vodile do popolne svobode in neodvisnosti — in si na vse možne načine utrditi položaj v svojem naravnem geopolitičnem prostoru v Srednji Evropi, kamor dejansko spada. Na osnovi vsega tega sem predlagal, da stopimo v stik tudi z Žebotom in da z njim sklenemo konstruktivno sodelovanje v okviru njegovega Akcijskega odbora. To sta Brezigar in Vošnjak sprejela. Pooblastila sta me, da se v njunem imenu javim pri Žebotu in mu v interesu slovenstva ponudim sodelovanje. Imel sem pa obveznost, da od Žebota zahtevam izjavo, ali sprejema pogoj, naj bo borba za samostojno in suvereno slovensko državo skrajno sredstvo, v kolikor bi na srbski strani ne sprejeli pogoja o konfederativni ureditvi nove jugoslovanske skupnosti. Prosila sta me še, naj sporočim članom Akcijskega odbora, da se oba zaradi starosti in bolehnosti zanimata pri dr. Milošu Vauhniku za sprejem v dom za onemogle begunske intelektualce, ki ga je begunska organizacija IRO pripravljala nekje v severni Evropi. Zato bom odslej jaz njun namestnik oziroma naslednik kot predstavnik slovenske napredne liberalne skupnosti.

Akcijski odbor za suvereno in samostojno slovensko državo

Tako je prišlo do srečanja s Cirilom Žebotom. Sprejel me je v temačni sobani v samostanu nemških elizabetinskih sester v ulici Olmata v neposredni bližini bazilike Marije Snežne — Santa Maria Maggiore. Poleg njega sta bila dr. Ivan Ahčin in g. Ivan Avsenek. Stvar se mi je zdela čudna. Pričakoval sem razgovor z mlajšimi Žebotovimi sodelavci. Namesto njih pa sem našel samo na Žebota z dvema vodilnima osebnostima stare klerikalne garde. Dr. Ivan Ahčin je bil glavni urednik glasila Slovenske ljudske stranke in njegov vpliven uvodničar. Ivan Avsenek pa je spadal v sam vrh stranke. Bil je klerikalni gospodarski izvedenec in ravnatelj Zdržne kmečke banke v Ljubljani, v Beogradu pa podguverner Narodne banke Jugoslavije. Kljub trenutni zadregi sem se takoj vpletel v razgovor. Povedal sem takoj od začetka, da prihajam v imenu dr. Milka Brezigarja in dr. Bogumila Vošnjaka z izjavo, da tudi slovenska liberalna napredna skupnost sprejema program samostojne

in suverene Slovenije, v kolikor bo poudarek na njenem zedinjenju in v kolikor bi prišli soglasno do prepričanja, da je vsak razgovor s Srbi o novi konfederativno urejeni Jugoslaviji odveč. Na takojšnje Žebotovo vprašanje, kakšno je naše stališče glede komunizma, sem odgovoril, da brezverski in teroristični komunizem absolutno odklanjamo, da pa priznavamo pozitivno vlogo, ki jo OF odigra v boju proti nacifašističnemu okupatorju in pri ustavljanju nove federativno urejene jugoslovanske državne skupnosti. V Socialistični republiki Sloveniji vidimo zametek zedinjene, samostojne in suverene demokratsko urejene slovenske države, čeprav bi slovenski politični emigraciji ne bilo mogoče vrniti se v domovino in sodelovati s komunističnim režimom. Zahodne velesile bodo še dalje vodile borbo proti Sovjetski zvezi in s tem proti svetovnemu komunizmu. V Sloveniji se bo medtem nova generacija pripravljala, da bo po verjetni krizi, ki bo po Titovi smrti zajela Jugoslavijo, pripravljena prevzeti oblast in odgovornost za proglasitev samostojne in suverene Slovenije. Takoj sem opazil, da je bil dr. Ahčin vidno zadovoljen z mojimi izjavami, da pa tudi Avsenek in Žebot nista prav nič oporekala.

Ker sem hotel pridobiti na času, sem želel, da bi že na tem sestanku prišli do kakšnega konkretnega sklepa, zato sem predlagal, naj bi v zapisnik vnesli sprejete sklepe o pristopu slovenske napredne liberalne skupnosti v Akcijski odbor za samostojno in suvereno slovensko državo. Dodal sem predlog, naj bi takoj sestavili pripravljalni odbor. Predsednik naj bi bil dr. Ciril Žebot, podpredsednik g. Ivan Avsenek, za tajnika sem predlagal sebe, člani odbora pa naj bi bili dr. Ivan Ahčin, dr. Milko Brezigar in dr. Bogumil Vošnjak, slednja seveda le dokler ostaneta v Rimu. Žebot je dejal, da nima nič proti takšni razdelitvi dela in odgovornosti v odboru, da pa iz razumljivih varnostnih razlogov ne bomo vodili nobenega zapisnika o našem delu in niti arhiva z dokazi opravljenega dela. Vse to bo ostalo v našem spominu. Glede sestave odbora pa je pripomnil, da bo verjetno že kmalu prišlo do nekaterih zamenjav. Po seji mi je Žebot zaupal, da minister londonske vlade in vodja klerikalne skupine v emigraciji dr. Miha Krek v svojstvu predsednika Narodnega odbora odločno nasprotuje ustanovitvi Akcijskega odbora za samostojno in suvereno slovensko državo.

(Dalje)